

Prvosledové hlídky policie

First-line Police Patrols

doc. Ing. Martin Hrinko, Ph.D., MBA, LL.M.

VŠ CEVRO Institut Praha

Jungmannova 28/17, 110 00 Praha 1 - Nové Město

martin.hrinko@vsci.cz

Abstrakt

Príspevok stručne seznamuje čtenáře s problematikou fenoménu pocházejícího z prostředí bezpečnostní komunity zvaného *amok - útok aktivního střelce*. Dále pak vysvětlení vztažného pojmu *měkké cíle* a jejich ochrana a nakonec i systému reakce policie na takové situace prostřednictvím nově zřízeného systému prvosledových hlídek policie.

Klíčová slova

Měkké cíle, aktivní útočník, prvosledové hlídky policie.

Abstract

The article briefly acquaints the reader with the issue of a phenomenon originating from the environment of the security community called *amok - active shooter attack*. Furthermore, an explanation of the reference concept of *soft targets* and their protection, and finally the system of police response to such situations through a newly established system of *first-line police patrols*.

Keywords

Soft targets, active attacker, first-line police patrols.

Úvodem

„Moderním“ názvem v bezpečnostní problematice, který je často skloňován a slyšán zejména v médiích a v odborné bezpečnostní komunitě je tzv. měkký cíl. Jelikož tento termín má výrazný vztah s výše popsáním jednání tzv. amokového střelce, popišme si ho. Podle koncepce ochrany měkkých cílů pro rok 2017-2020 lze termínem měkké cíle označit objekty, prostory nebo akce charakterizované častou přítomností většího počtu osob a současně absencí či nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům.¹ Jedná se například o školská zařízení, knihovny, nákupní centra, kluby, restaurace, parky, aj. *Měkkými cíli jsou nazývány z důvodu slabé ochrany proti násilným útokům, které se stávají atraktivním prostředím pro aktivního útočníka, z důvodu vysoké koncentrace osob na relativně malém prostoru.* Opakem jsou tzv. tvrdé cíle, mezi které patří banky, soudy nebo jiné hlídané instituce.

Z hlediska zdroje nebezpečí, lze měkké cíle dělit na:

- Ohrožené útokem osamocené aktivního útočníka (bez ohledu na motivaci).
- Ohrožené teroristickou skupinou.
- Ohrožené jinou specifickou skupinou (např. organizovaný zločin).²

¹ Ministerstvo vnitra České republiky.: *Ochrana měkkých cílů* [online]. [cit. 2020-12-01] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkyh-cilu.aspx>.

² *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* (aktualizace 2017). Praha: Policejní prezidium České republiky [online]. 2017 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-koncepci-ochrany-mekkyh-cilu-pro-roky-2017-2020.aspx>.

Téma ochrany měkkých cílů bylo dosud řešeno v rámci Strategie ČR pro boj proti terorismu. Vývoj bezpečnostní situace v posledních měsících si však vyžádal komplexní řešení tématu měkkých cílů. MV dosud aktivně spolupracovalo především s židovskými měkkými cíli (v dubnu letošního roku bylo podepsáno memorandum o spolupráci mezi MV, Policejním prezidiem, Magistrátem hl. m. Prahy a židovskými institucemi) či s organizátory velkých sportovních či kulturních akcí (zajištění bezpečnosti během Mistrovství světa v ledním hokeji v letech 2004 a 2015 či během mezinárodní konference OSN Habitat v roce 2016).³ Se zástupci obcí a krajů pak bylo podepsáno memorandum o spolupráci v rámci sdílení informací bezpečnostních složek o určitých typech útoků (např. v případě útoku aktivního útočníka, teroristického či jiného útoku apod.). Kraje a obce, tedy častí provozovatelé či vlastníci měkkých cílů, jsou tak od ledna systematicky informováni o určitých typech incidentů. Útoky z posledních měsíců však ukazují, že měkké cíle se stávají cílem nejen pro útočníky-teroristy, ale také pro jiné pachatele násilné trestné činnosti a amokové střelce (viz např. střelba v obchodním centru v Mnichově).⁴

Předvoj a situace v České republice

Útok psychicky narušeného občana na Slovensku v roce 2010, který zásadně upozornil úřady, policejní sbory i veřejnost na vážné nebezpečí nového fenoménu, kde psychicky narušený jedinec, který je ozbrojen střelnou zbraní, se jí rozhodne použít na veřejně přístupném místě proti jiným osobám, s cílem co nejvíce jich zranit a usmrtit, vnesl zamyšlení o přípustnosti zažít možný podobný exces i na území ČR. Pro připomenutí čtenářům, popisovaný útok se odehrál dne 30. 8. 2010 na Slovensku v obci Devínská Nová Ves, kdy 48letý pachatel Lubomír Harman střelil legálně drženou zbraní v panelákovém bytě, kde usmrtil 6 osob jedné rodiny. Poté vyšel na ulici a střelil na kolemjdoucí, případně lidi nacházející se na balkonech či oknech. Svým jednáním zranil dalších 15 osob a 1 ženu na balkoně usmrtil. Policie na místo dorazila za dvě minuty po oznámení, avšak útočníka zastavila až zásahová jednotka, která dorazila 25 minut po oznámení. Pachatel spáchal sebevraždu v okamžiku příjezdu zásahové jednotky na místo události. Tento útok však neznamenal zlom ohledně vytvoření nového konceptu hlídek policie o kterém bude i mimo jiné tento článek. Slovenská policie postupovala standardně, jak je vycvičena a připravena reagovat v podobných případech již desítky let, stejně tak by zřejmě postupovala v takovém případě i česká policie. Na Slovensku, a ani v Česku, se po tomto útoku z taktického hlediska reakce policie na podobný útok nijak nezměnila. V ČR k tomuto došlo až v okamžiku mediálně známého útoku v restauraci Družba v Uherském Brodě o pět let později od popisované střelby na Slovensku (podrobný popis níže). Tehdejší policejní prezident (pozn. autora: gen. Tuhy) pověřil tehdejšího ředitele služby pořádkové policie Policejního prezidia, aby změnil dosavadní systém reakce na ozbrojeného a střelícího nebezpečného pachatele, který do té doby fungoval bez zásadních změn přes padesát let (např. barikádová situace, zajištění perimetru, evakuace osob a zákaz vstupu, vyčkání na zásahovou jednotku), a takto vytvořil nový systém, který bude fungovat akceschopněji a povede k včasnějšímu zákroku popř. eliminaci střelícího pachatele. Takle situace i akutní potřeba reakce policie vlastně nahrála možnosti využít přes rok starou metodiku IZS, která popisovala spolupráci složek IZS na takovém typu zásahu, a urychlit takto přechod a zavádění nového výcviku, postupů

³ Ministerstvo vnitra České republiky.: *Ochrana měkkých cílů* [online]. [cit. 2020-12-01] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkyh-cilu.aspx>.

⁴ Tamtéž.

a spolupráce s IZS na místě činu, soustředěného k eliminaci střelce. Ve skutečnosti stačilo udělat ze všech hlídek „prvního sledu“ nový systém speciálně vycvičených a vybavených policistů schopných a přednostně vysílaných hlídek k eliminaci střelce. Stručně řečeno, vytvořit spojnici (mezičlánek) mezi policisty obvodních (místních) oddělení policie a zásahovou jednotkou, reagující na oznámení střelce osoby. Od této chvíle se metodický postup podpořil pokynem policejního prezidenta o plnění úkolů a postupů policistů. Začal tedy oficiálně fungovat systém nazvaný *prvosledové hlídky*. Jak již bylo řečeno, první zmínka totožného názvu vznikla v listopadu roku 2013 v souboru typových činností GŘ HZS, kde členové pracovní skupiny pro tvorbu souborů typových činností GŘ HZS za Policii ČR (ředitel + garant činností zásahových jednotek z ŘSPP) ve spolupráci s HZS a ZZS vytvořili metodiku s názvem „*AMOK - útok aktivního střelce*“, která byla vydána jako typová činnost STČ č. 14/IZS-2013 s účinností od 1. 1. 2014. Vydání pokynu policejního prezidenta vedlo k okamžitému zavedení systému prvosledových hlídek v nezbytně provozuschopném stavu. S komplexním a úplným plošným zavedením se přitom počítalo nejpozději do roku 2020 a s povinností dojezdu prvosledových hlídek na místo události max. v průměrném čase do 10 min. Ministerstvo vnitra vypracovalo po útoku v Uherském Brodě analýzu pěti aspektů, zabývající se žádoucím posunem pro prvosledové hlídky v budoucích letech. Analýza navrhla jako žádoucí stav PSH především dojezdový čas na události AMOK nejdéle 15 minut, zabezpečit minimální vybavení v podobě balistické ochrany a dlouhých zbraní a neblokovaní prvosledových hlídek úkoly, které jim znemožňují okamžitý služební zákrok.⁵ Dále analýza navrhla řešení v podobě navýšení služebních míst na celkem 65 územních odborech na zřízení prvosledových hlídek, což by znamenalo navýšení o přibližně 1 300 příslušníků. Navýšení se nemělo týkat hlavního města, kde je zřízeno PMJ a městských ředitelství kde jsou oddělení hlídkové služby. Tato navýšování navrhlo MV rozložit do období pěti let a zajistit i materiálně technické zabezpečení a výcvik (cca 130tis./policista).⁶ Prvosledové hlídky svou úlohu aktuálně plní v celé republice v počtu téměř 217 prvosledových hlídek.⁷

Prvosledové hlídky⁸

Zařazení v rámci struktury PČR

Prvosledové hlídky působí zpravidla v určené části územního obvodu krajského ředitelství policie nebo územním obvodu obvodního (městského) ředitelství policie. Základní úkoly prvosledových hlídek jsou stanoveny ve zmíněném Pokynu policejního prezidenta č. 130/2020 o zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti. Prvosledové hlídky obvykle provádí výkon hlídkové služby⁹ nebo činnosti obdobného charakteru, nelze je využívat pro předem plánované úkoly (např. eskortní činnosti, střežení osob) nebo úkoly neodpovídající svým charakterem činnostem policejních sil okamžité reakce (např. řízení silničního provozu, provádění dílčích úkonů v trestním řízení).¹⁰

Obr. 1 Prvosledová hlídka policie (foto por. Kocián)

Tvorba konceptu

V případě aktivního útočníka, byla před vznikem prvosledových hlídek, primárně situace řešena prvními příslušníky nacházejícími se na místě události, především příslušníky místních či obvodních oddělení, kteří nedisponovali dostatečnou balistickou ochranou, dlouhými zbraněmi, případně jim nebyl dán dostatečný prostor pro potřebný výcvik k zvládnutí těchto situací. Hlavní složkou pro řešení situací s aktivními útočníky byly zásahové jednotky, které se nacházejí v osmi krajských městech (původních krajských ředitelství) + jsou zřízeny dvě speciální jednotky pro ochranu jaderných elektráren (Dukovany a Temelín), které rovněž mohou plnit některé úkoly zásahových jednotek. Zásahové jednotky jsou vybaveny kvalitním materiálním vybavením a příslušníci jsou trénováni k taktickému zásahu jakéhokoliv typu útoku aktivního útočníka. S vývojem bezpečnostní situace a nástupu aktivních útočníků se do popředí úspěchu při ochraně civilního obyvatelstva dostala položka času příjezdu záchranných složek, primárně policie. Útok, jak již bylo zmíněno, v mnoha případech trvá jen pár minut, a proto dojezdový čas první hlídky může být hlavním faktorem pro záchranu mnoha životů. Dojezdové časy zásahových jednotek se pohybovaly v rámci několika desítek minut až hodin, čímž se v případě aktivního útočníka vytrácela úspěšnost zásahu na minimum.

K změně taktiky zákroků u uvedených situací, byla ve spolupráci s instruktory a Policejním prezidiem ČR vypracována i výcviková metodická pomůcka se stejnojmenným názvem AMOK. Následně bylo uskutečněno mnoho cvičení v součinnosti s ostatními složkami IZS. Od roku 2015 téměř každý rok pořádají jednotlivé kraje cvičení posilující součinnost všech složek IZS, které jsou pravidelně zveřejňovány na internetových stránkách policie. Tato cvičení významným způsobem posilují systém kooperace, rozdělení úkolů a v neposlední řadě i zvyšují představitost a orientaci příslušníků v situacích podobného typu. Národní srovnávací cvičení pak probíhá jednou ročně v Koutech nad Desnou v rámci soutěže Rallye Rejvíz, kde jsou zúčastněny posádky záchranné zdravotní služby z celého světa. Při události primárního významu s aktivním útočníkem je úkolem prvosledové hlídky dorazit v co nejkratším dojezdovém čase na místo určení, na místě získat a předat informace nezbytné pro koordinaci nasazení dalších sil a prostředků policie a základních složek integrovaného záchranného systému a zneškodnit aktivního útočníka.¹¹

Oddělení pověřené výcvikem

Území ČR je rozděleno na 73 územních obvodů, 3 městská ředitelství policie (Plzeň, Brno a Ostrava) a čtyři obvodní ředitelství v Praze. Na úrovni *krajských ředitelství* policie byly pověřeny úlohou prvosledových hlídek pohotovostní a eskortní

⁵ Ministerstvo vnitra České republiky.: *Analýza pěti aspektů vyplývajících z události v Uherském Brodě*. 2015.

⁶ Tamtéž.

⁷ BOCÁN, J.: *Balistické vesty*. policie.cz [online]. 2019 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/balisticke-vesty.aspx>.

⁸ JELÍNEK, L.: *Taktické postupy a technické prostředky prvosledových hlídek a jejich vývoj*. Praha 2021. Diplomová práce. CEVRO Institut. Vedoucí práce doc. Martin Hrinko.

⁹ Plní úkoly dle čl. 2 písm. e) a čl. 7 ZPPP č. 180/2012 o plnění základních úkolů služby pořádkové policie.

¹⁰ ZPPP č. 130/2020 o zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti.

¹¹ Katalogový soubor typové činnosti. *STČ - 14/IZS*. Typová činnost složek IZS při společném zásahu. *Amok - útok aktivního střelce*.

oddělení (mimo Karlových Varů a Liberce), v Praze pohotovostní motorizovaná jednotka. Na úrovni *územních odborů* plní úlohu prvosledových hlídek oddělení hlídkové služby. V případě, že na územním odboru není zřízeno oddělení hlídkové služby, je na místo vysílána hlídka odvodního oddělení policie, které je nejbližší místu události. Na letištích pak tento výkon provádí hlídky služby cizinecké policie.

Koncepce rozvoje Policie do roku 2020 (2022)

V období vzniku prvosledových hlídek se policie potýkala především s celkovými problémy personálního stavu. Nový zákon o služebním poměru, který vyšel v platnost roku 2007, si vyžádal masivní vlnu odchodů starších příslušníků a následná ekonomická krize mezi lety 2010 a 2012 způsobily, že v roce 2013 měla Česká republika pouhých 38 363 příslušníků Policie ČR ve služebním poměru. Koncepce rozvoje policie uvádí, že vzhledem k bezpečnostní situaci a z hlediska zajištění vnitřní bezpečnosti je navrhováno posílit policii o 4 000 policistů do roku 2020.¹² Koncepce pohlíží i na případné dodatečné změny v těchto počtech způsobených např. ekonomickou situací, negativním demografickým vývojem či změnou politické podpory.

Situace v České republice vykazuje znaky vysoké bezpečnosti a útoky aktivních útočníků jsou dosud spíše výjimkou, ve srovnání se zahraniční situací, nicméně je důležité neustále zdokonalovat systém reakce pro případ, že k takovým útokům bude docházet. S ohledem na ojedinělost útoků aktivních útočníků na území ČR, není možné vykázat objektivní statistiku průběhů činů se stejným jmenovatelem. Přesto mezi nejznámější útoky se střelnou zbraní patří do současnosti případy pachatelů:

Zdeněk Kovář - dne 24. 2. 2015 došlo na území ČR k jednomu z největších útoků na civilní obyvatelstvo, když 63letý Zdeněk Kovář vstoupil do restaurace Družba v Uherském Brodě a bez jediného varování začal střílet legálně drženými zbraněmi. Již prvními výstřely z největší pravděpodobností usmrtil 7 zákazníků restaurace a servírku. Jen pár minut po střelbě se na tísňovou linku ozývá mnoho oznamovatelů. První hlídka obvodního oddělení bezbalistické ochrany čidlouhých zbraní namísto přijíždí přibližně deset minut po oznámení. Poté co dojde k výstřelu na policisty, nastane tzv. barikádová situace, která bude trvat až do příjezdu zásahové jednotky. Policisté z důvodu ochrany rukojmích zajistí okolí restaurace a čekají na příjezd zásahové jednotky Brno přibližně hodinu a deset minut. Samotný zásah je proveden téměř dvě hodiny od doby, co Zdeněk Kovář vstoupil do restaurace a je nalezeno 9 těl včetně útočníka, který spáchal sebevraždu. Tento případ spustil řadu vyšetřování hlavně uvnitř policie z důvodu pochybení, ale jak popisuje autor výše, stal se i průlomovým bodem v rozvoji prvosledových hlídek.

Ctirad Vitásek - Dne 10. 12. 2019 navštívil ostravskou fakultní nemocnici Ctirad Vitásek, který se dle dostupných výpovědí potýkal s utkvělou představou, že trpí nemocí, se kterou mu v nemocnici nejsou schopni pomoci. Po sedmé hodině ranní vstoupí do čekárny traumatologie, ve které se nachází dostatečné množství lidí a bez jediného upozornění začne střílet nelegálně drženou krátkou střelnou zbraní do pacientů. Jeho běsnění ukončí až prázdný zásobník. Ctirad Vitásek nemocnici neprodleně opustí a i přes to, že se první hlídka k nemocnici dostaví již 5 minut po prvním oznámení, pachatel se na místě spáchání činu nenachází. Během několika dalších minut se na místo dostaví i Speciální pořádková jednotka, zásahová jednotka Moravskoslezského kraje a ostatní složky IZS a policejní posily z Jihomoravského kraje aj. I přes okamžitou reakci složek IZS si útok vyžádá na 7 obětí. Pátrání a dostatek informací nakonec policii dovedou k obci Děhylov, kde Ctirad Vitásek spáchá sebevraždu ještě před zákrokem policie. Před svou sebevraždou ještě stihne navštívit matku a sdělit ji co

provedl, což se mu nakonec stane osudným, jelikož matka okamžitě kontaktovala policii a sdělila jí polohu svého syna.

Použitá literatura

- [1] BOCÁN, J.: *Balistické vesty*. policie.cz [online]. 2019 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/balisticke-vesty.aspx>.
- [2] JELÍNEK, L.: *Taktické postupy a technické prostředky prvosledových hlídek a jejich vývoj*. Praha 2021. Diplomová práce. CEVRO Institut. Vedoucí práce doc. Martin.
- [3] Katalogový soubor typové činnosti. *STČ - 14/IZS*. Typová činnost složek IZS při společném zásahu. *Amok - útok aktivního střelce*.
- [4] *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017 - 2020*. Praha: Policejní prezidium České republiky [online]. 2017 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-koncepci-ochrany-mekkych-cilu-pro-roky-2017-2020.aspx>.
- [5] Ministerstvo vnitra České republiky.: *Ochrana měkkých cílů* [online]. [cit. 2020-12-01] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkych-cilu.aspx>.
- [6] Ministerstvo vnitra České republiky.: *Ochrana měkkých cílů* [online]. [cit. 2020-12-01] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkych-cilu.aspx>.
- [7] Ministerstvo vnitra České republiky.: *Analýza pěti aspektů vyplývajících z události v Uherském Brodě*. 2015.
8. Policejní prezidium České republiky.: *Koncepce rozvoje Policie České republiky do roku 2020 (2022)*. Aktualizované roku 2017.
- [9] ZPPP č. 180/2012 o plnění základních úkolů služby pořádkové policie.
- [10] ZPPP č. 130/2020 o zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti.

¹² Policejní prezidium České republiky.: *Koncepce rozvoje Policie České republiky do roku 2020 (2022)*. Aktualizované roku 2017.